

Київський національний лінгвістичний університет

Кафедра психології і туризму

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Страхування в туризмі

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Спеціальність	242 Туризм
Освітня програма	Туристичне обслуговування
Форма здобуття освіти	денна
Статус дисципліни	нормативна
Мова викладання	українська
Семестр	5
Обсяг дисципліни	кредити – 3 загальний обсяг годин – 90 аудиторна робота – 44 год., у т. ч.: <ul style="list-style-type: none"> - лекції – 14 год., - семінарські заняття – 16 год., - самостійна робота – 60 год.
Форма контролю	залік
Пререквізити	основоположні економічні категорії, зміст основних економічних понять, за допомогою яких можна оцінювати результати діяльності підприємства та регулювати виробництво; уміти аналізувати економічні явища і процеси; приймати практичні рішення щодо господарських проблем; розраховувати ефективність використання основних та оборотних засобів підприємства; володіти елементарними навичками роботи з комп'ютерною технікою з метою збору і аналізу інформації для презентації результатів своєї роботи.
Постреквізити	знання, отримані у процесі вивчення дисципліни «Страхування в туризмі», можуть бути використані під час вивчення базових туристознавчих дисциплін, зокрема таких, як: «Економіка туризму», «Туроперейтинг», «Менеджмент у туризмі», «Маркетинг у туризмі» та ін.
Викладач	КУЧАЙ Оксана Василівна, кандидат економічних наук
Контактна інформація	e-mail: oksana.kuchai@knlu.edu.ua
Дні занять	згідно розкладу занять
Консультації	згідно графіку консультацій

ЗАГАЛЬНИЙ ОПИС ЗМІСТУ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни полягає у формуванні сучасного соціально-економічного мислення та системи спеціальних знань з питань оволодіння теорією і практикою страхової справи, а саме знань про страховий захист майнових інтересів туристів у випадку настання страхових подій, опанування особливостей використання методів розрахунку страхових тарифів, вміння організувати страхування у туристичній сфері.

Предметом вивчення є механізм і прийоми організації та надання страхових послуг, система відносин між сторонами страхової угоди з приводу купівлі-продажу страхових послуг в туристичній сфері.

Завдання дисципліни полягає у вивченні сутності, ролі та механізму страхування, засобів організації та розвитку страхового ринку та державного регулювання страхової діяльності, формуванні практичних навиків відносин у майбутніх фахівців між страховою компанією і туристичним підприємством чи туристом із захисту його життя і здоров'я та майнових інтересів при настанні страхових випадків.

ЦІЛІ НАВЧАННЯ

Засвоєння навчальної дисципліни «Страхування в туризмі» передбачає формування таких компетентностей: здатність комплексно розв'язувати складні професійні задачі та практичні проблеми у сфері туризму і рекреації як в процесі навчання, так і в процесі роботи, що передбачає застосування теорій і методів системи наук, які формують туризмознавство, і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов; здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні; здатність діяти соціально відповідально та свідомо; прагнення до збереження навколишнього середовища; здатність працювати в міжнародному контексті; навички використання інформаційних та комунікаційних технологій; вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми; здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; навички міжособистісної взаємодії; знання та розуміння предметної області та розуміння специфіки професійної діяльності; здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; здатність розробляти, просувати, реалізовувати та організовувати споживання туристичного продукту; розуміння принципів, процесів і технологій організації роботи суб'єкта туристичної індустрії та її підсистем; здатність забезпечувати безпеку туристів у звичайних та складних форс-мажорних обставинах; здатність здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати туристичний інформаційний матеріал; здатність працювати у міжнародному середовищі на основі позитивного ставлення до несхожості до інших культур, поваги до різноманітності та мультикультурності, розуміння місцевих і професійних

традицій інших країн, розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці; здатність діяти у правовому полі, керуватися нормами законодавства; здатність працювати з документацією та здійснювати розрахункові операції суб'єктом туристичного бізнесу; здатність до використання комплексних заходів, спрямованих на підвищення якості туристичного обслуговування.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен знати сутність, функції та принципи страхування; організацію та напрямки розвитку страхового ринку; правові основи організації страхової діяльності в Україні; страхування в зовнішньоекономічній діяльності. Уміти застосовувати основні нормативно-правові акти при здійсненні страхової діяльності; формувати стратегію діяльності страхових підприємств; опанувати методологію актуарних розрахунків страхових тарифів; здійснювати управління формуванням та розподілом прибутку страхових компаній.

ПОЛІТИКА КУРСУ

Під час вивчення дисципліни «Страхування в туризмі» здобувачі вищої освіти мають відвідувати лекційні та семінарські заняття, вчасно виконувати всі види робіт, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни. Відпрацювання занять, пропущених через поважні причини, відбувається під час консультацій. У разі здачі завдань (практичні роботи, індивідуальні завдання) після встановленого строку, кількість балів за їх виконання зменшується (з мах 5 б. ставиться лише 4).

Під час виконання завдань здобувачі повинні обов'язково дотримуватися принципів академічної доброчесності, а саме: самостійно виконувати всі види завдань та форми контролю; посилатися на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; надавати достовірну інформацію про використані методики досліджень і джерела інформації, результати власної навчальної діяльності.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Тема 1. Сутність, принципи і роль страхування. Висвітлено сутність страхування як економічної категорії. Характерні ознаки страхування. Призначення і функції страхування. Принципи страхування. Специфічні терміни і поняття, які використовуються в страхуванні. Місце і роль страхування в системі грошових відносин в умовах ринкової економіки.

Тема 2. Класифікація страхування. Поняття класифікації, її наукове та практичне значення. Ознаки класифікації: історичні, економічні, юридичні. Класифікація за об'єктами страхування. Галузі і підгалузі страхування: особисте страхування, майнове страхування, страхування відповідальності. Види страхування. Класифікація за формами проведення страхування. Обов'язкове страхування. Добровільне страхування. Принципи та порівняльна характеристика обов'язкового і добровільного страхування.

Тема 3. Страхові ризики та їх оцінювання. Поняття ризику. Критерії визначення страхового ризику. Основні характеристики страхових ризиків. Загальні підходи та принципи класифікації страхових ризиків. Види ризиків за суб'єктами, які підпадають під вплив ризиків. Види ризиків за джерелами небезпеки і їх походженням. Види ризиків за кількісними параметрами. Види ризиків за обсягом відповідальності страховика. Управління ризиком та його основні етапи. Ідентифікація ризиків. Аналіз і оцінка ризиків. Контроль за ризиком та його фінансування. Методи управління ризиком.

Тема 4. Державне регулювання страхової діяльності в Україні. Необхідність, мета та значення державного регулювання страхової діяльності. Основні фактори, що зумовили потребу у державному регулюванні страхової діяльності в Україні. Напрямки здійснення державного регулювання розвитку страхового бізнесу. Системи правового регулювання страхової діяльності. Принципи державного регулювання страхових компаній. Визначальні чинники реформування страхового ринку України. Система державного нагляду за страховою діяльністю в Україні. Основні завдання і принципи уповноваженого органу у сфері страхування. Ліцензування страхової діяльності та контроль за її проведенням.

Тема 5. Майнове страхування в туристичній індустрії. Майнове страхування, його необхідність і значення. Форми і види страхування. Страхувальники і об'єкти страхування. Страхування майна юридичних осіб в туристичному бізнесі. Види договорів майнового страхування. Основні умови страхування. Обсяг страхової відповідальності. Страхова оцінка і страхова сума. Страхування майна фізичних осіб в туристичному бізнесі. Основні умови страхування особистого майна і багажу туристів. Транспортне страхування в туристичному бізнесі. Страхування наземного, авіаційного, водного і залізничного транспорту, основні принципи і умови страхування. Страхування вантажів. Перспективи розвитку майнового страхування в туристичному бізнесі в Україні.

Тема 6. Страхування відповідальності в туристичній індустрії. Відповідальність як об'єкт страхових відносин. Необхідність, економічна сутність і особливості страхування відповідальності в туристичному бізнесі. Підгалузі і види страхування відповідальності. Страхування цивільної відповідальності. Основні принципи і умови страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів. Моторне (транспортне) бюро України та його функції. Страхування відповідальності перевізників вантажів. Інші види страхування відповідальності в туристичному бізнесі. Страхування відповідальності роботодавців. Страхування професійної відповідальності. Страхування відповідальності власника готельно-туристичного комплексу.

Тема 7. Страхування в зовнішньоекономічній діяльності. Характерні особливості системи «Асистанс». Системи страхування в

зовнішньоекономічних відносинах. Характеристика сутності системи «Асистанс». Правова база страхування в системі «Асистанс» в Україні. Умови страхування за системою «Асистанс». Основні види системи «Асистанс» в туризмі. Страхування транспортних ризиків в туризмі. Особливості страхування в системі «Зелена карта». Умови вступу країни до Європейської системи «Зелена карта». Страхування транспортного засобу «Авто-КАСКО». Комплексне страхування транспортних ризиків.

ВИДИ ЗАНЯТЬ, ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Передбачені лекційні та семінарські заняття, виконання самостійної роботи та її захист. Форма підсумкового контролю – залік.

Під час навчання використовуються пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемного викладу, частково-пошуковий, діалогово-комунікаційний, імітаційні активні методи (аналіз конкретних ситуацій). Семінарські заняття передбачають індивідуальне та фронтальне усне опитування, тестування, письмова модульна контрольна робота. Самостійна робота включає у себе вивчення теоретичних питань, що стосуються тем лекційних занять за рекомендованою літературою, виконання індивідуальних завдань з метою закріплення теоретичного матеріалу. Однією з умов виконання індивідуальних завдань є дотримання принципів академічної доброчесності.

СИСТЕМА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Система модульно-рейтингового контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти має таку структуру:

№ з/п	Форма підсумкового контролю	Види навчальної діяльності здобувача	Максимальна кількість балів
1.	Передбачений підсумковий контроль – залік	1. Аудиторна та самостійна робота	50
		2. Модульна контрольна робота (МКР)	50
		Разом	100

Поточне оцінювання всіх видів навчальної діяльності здобувача (аудиторна робота та самостійна робота) здійснюється в національній 4-бальній шкалі – «відмінно» («5»), «добре» («4»), «задовільно» («3»).

Невиконання завдань самостійної роботи, невідвідування семінарських та практичних занять позначаються «0».

Критерії оцінювання аудиторної роботи

№ п/п	Види навчальної діяльності	Оцінка	Критерії оцінки
1.	Відповідь на основні питання, передбачені темою семінару.	5	Правильна, ґрунтовна, повна відповідь, творче висвітлення проблем. Демонстрація самостійного знаходження відповіді на проблемні запитання, спираючись на лекційний матеріал та додаткову літературу; вміння аналізувати, робити власні висновки; здатність встановлювати міжтематичні та міжпредметні зв'язки.
		4	Відповідь правильна, але недостатньо повна, розгорнута та ґрунтовна. На проблемні запитання здобувач знаходить відповідь за допомогою викладача, спираючись переважно на лекційний матеріал без застосування додаткової літератури.
		3	Відповідь поверхнева з порушенням логіки, не аргументована. Здобувач, формулюючи відповідь на питання, репродуктивно відбиває зміст лекційного матеріалу, допускає помилки у визначенні понять та категорій, не здатний знайти відповідь на проблемні запитання, чи вирішити проблемні завдання.
		2	Відповідь неправильна. Здобувач демонструє нездатність розкрити питання семінару, допускає багато суттєвих помилок у визначенні понять та категорій.
2.	Доповнення, відповіді на проблемні питання, виконання практичних завдань тощо.	5	Максимально висока активність, що свідчить про всебічну обізнаність матеріалу, систематичну підготовку до занять на основі опрацювання лекційного матеріалу та додаткової літератури.

		4	Висока активність, що свідчить про обізнаність матеріалу. Доповнення підтверджують систематичну підготовку здобувача, але виявляють його репродуктивні, а не узагальнення, власні судження тощо.
		3	Середня активність, що свідчить про недостатню обізнаність матеріалу. Здобувач дає відповіді на запитання поверхнево, допускає помилки у визначенні понять та категорій.
		2	Низька активність, що свідчить про не володіння матеріалом.
3.	Експрес-контроль (робота на занятті протягом 10-15 хв.: поточна письмова контрольна робота (тест), вибіркове опитування, написання есе та ін.)	5	Повна відповідь за критеріями конкретного виду роботи.
		4	Недостатньо повна відповідь за критеріями конкретного виду роботи.
		3	Поверхнева з порушенням логіки, не аргументована.
		2	Незадовільна відповідь за критеріями конкретного виду роботи.

Критерії оцінювання самостійної роботи

Робота виконана правильно, творчо і самостійно, демонструє належний рівень знань та сформованість практичних навичок; оформлена згідно вимог, які висуваються для даного типу завдань.	«відмінно»
Робота виконана самостійно, містить несуттєві помилки, демонструє належний рівень знань сформованість практичних навичок; оформлена згідно вимог, які висуваються для даного типу завдань.	«добре»
Робота виконана, але містить помилки, демонструє недостатній рівень знань та недостатню сформованість практичних навичок; оформлення роботи не в повній мірі відповідає вимогам, що висуваються для даного типу завдань.	«задовільно»
Виконана робота не відповідає вимогам, які вказані вище як критерії для виставлення позитивної оцінки.	«незадовільно»

У кінці вивчення навчального матеріалу напередодні заліково-екзаменаційної сесії викладач виставляє одну оцінку за аудиторну та самостійну роботу здобувача як середнє арифметичне значення усіх поточних оцінок за ці види робіт з округленням до десятої частки. Цю оцінку викладач трансформує в рейтинговий бал за роботу протягом семестру

шляхом помноження на 10. Таким чином, **максимальний рейтинговий бал за роботу протягом семестру становить 50.**

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Види завдань	Кількість балів	Критерії оцінки
Тестові завдання (мах – 20 б.)	20	1 правильна відповідь – 1 бал.
Питання (завдання) алгоритмічного рівня (мах – 10 б.)	10	відповідь вичерпна, змістовна, логічна та послідовна, містить самостійні судження;
	8 – 9	відповідь правильна, повна, змістовна, послідовна, але містить незначні помилки у викладі теоретичного матеріалу і практичного розв'язання проблеми;
	4 – 7	відповідь неповна, схематична, є неточності і помилки у розкритті проблеми;
	3 – 1	відсутність вичерпаної відповіді на питання, наявність значної кількості неточностей і фактологічних помилок, що свідчить про поверховість знань здобувача;
	0	відповідь на запитання відсутня або абсолютно невірна.
Питання (завдання) творчого рівня (мах – 20 б.)	20	відповідь вичерпна, змістовна, логічна та послідовна, містить самостійні судження та демонструє здатність творчого розв'язання поставлених завдань; здобувач вільно оперує поняттями та категоріями, аргументовано доводить власну точку зору;
	16 – 19	відповідь змістовна, послідовна, але містить недоліки та неточності у розв'язанні завдань; здобувач демонструє недостатнє обґрунтування власної точки зору;
	11 – 15	відповідь в цілому правильна, але неповна, містить незначні недоліки, рівень самостійності суджень недостатній;
	6 – 10	відповідь неповна, схематична, є неточності та помилки у викладенні матеріалу, рівень самостійності суджень недостатній;
	1 – 5	відповідь поверхнева, нелогічна, містить суттєві помилки та неточності, рівень самостійності суджень низький;
	0	відповідь відсутня або не відповідає змісту питання.
Разом	50 балів	

Максимальна кількість балів за виконану модульну контрольну роботу становить **50 б.** Час виконання модульної контрольної роботи – **1 год. 20 хв.**

Семестровий рейтинговий бал є сумою рейтингового бала за роботу протягом семестру і рейтингового бала за МКР. Максимальний рейтинговий бал студента становить 100 балів.

Підсумкова форма контролю – **залік в усній формі.**

Оцінка в національній шкалі («зараховано», «не зараховано») та оцінка в шкалі ЄКТС виставляються на підставі семестрового рейтингового бала здобувача за дисципліну у такий спосіб:

90 – 100 балів	–	A	} зараховано
82 – 89 балів	–	B	
75 – 81 бал	–	C	
66 – 74 бали	–	D	
60 – 65 балів	–	E	
59 балів і нижче	–	FX	– не зараховано.

Здобувачі, які мають семестровий рейтинговий бал з дисципліни 60 і вище, отримують оцінку «зараховано» і відповідну оцінку в шкалі ЄКТС без складання заліку.

Здобувачі, які мають семестровий рейтинговий бал з дисципліни 59 і нижче, складають залік і в разі успішного складання їм виставляється оцінка «зараховано» в національній шкалі, а в шкалі ЄКТС – E та бал 60. Якщо здобувач під час заліку отримав оцінку «не зараховано», то йому у відомість обліку успішності виставляється оцінка «не зараховано» в національній шкалі, оцінка FX – у шкалі ЄКТС та його семестровий рейтинговий бал за дисципліну.

Критерії оцінювання заліку:

№	Критерії оцінювання	Шкала оцінювання	
		«зараховано»	«не зараховано»
1.	Відповідність змісту	Відповідь здобувача повністю відповідає змісту питання. Основні проблеми розкриті чітко та в повній мірі.	Відповідь здобувача лише частково відповідає / не відповідає змісту питання. Основні проблеми визначено нечітко / не визначено.
2.	Повнота і ґрунтовність викладу	Основні питання розкриті повністю і ґрунтовно.	Основні питання розкриті лише частково і без належної глибини / зовсім не розкриті.
3.	Термінологічна коректність	Здобувач вільно й коректно користується понятійно-категоріальним апаратом дисципліни.	Здобувач майже не користується термінологією.

Оцінка «зараховано» виставляється за умови, якщо відповідь здобувача в повній мірі відповідає всім зазначеним критеріям.

Оцінка «не зараховано» виставляється за умови, якщо відповідь здобувача не відповідає хоча б одному із зазначених критеріїв.

Умови допуску до заліку: повне виконання програми курсу та всіх видів робіт, відпрацювання пропущених лекцій і семінарських занять, виконання самостійної роботи, успішне виконання модульної контрольної роботи.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Базова література

1. Александрова М.М. Страхування. К.: ЦУЛ, 2002. 208 с.
2. Базилевич В. Д. Страхова справа. К.: Товариство «Знання», 2002. 203 с.
3. Машина Н. І. Страхування для туристичних підприємств. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 368 с.
4. Охріменко О.О. Страхувий захист: менеджмент, маркетинг, економіка безпеки (туристське підприємництво): навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: Міжнар. агенція "BeeZone", 2005. 414 с.
5. Охріменко О.О. Страхування у сфері туризму та готельного господарства: навч. посіб. К.:Вища школа, 2003. 258 с.
6. Страхування: підручник. / С.С. Осадець та ін. К.: КНЕУ, 2002. 599 с.

Додаткова література

1. Альтман Л. Основи страхування: курс лекцій і методичні рекомендації для проведення практичних занять. Тернопіль, 2012. 122 с.
2. Внукова Н.В. Практикум із страхування. К.: ЦУЛ, 2009. 410 с.
3. Вовчак О.Д. Страхування: навч. посібник. Львів: Новий Світ-2000, 2007. 479с.
4. Говорушко Т.А. Страхові послуги. К.: ЦУЛ.2008. 400с.
5. Горбач Л. М. Страхова справа: навч. посібник. К.: Кондор, 2003. 252 с.
6. Козинець В. М. Безпека життєдіяльності у сфері туризму: навч. посібник. К.: Кондор. 2006. 576 с.
7. Мальська М.П., Антонюк Н.В., Ганич Н.М. Міжнародний туризм і сфера послуг: підручник. К.: Знання, 2008. 661с.
8. Мальська М.П., Худо В.В. Туристичний бізнес: теорія та практика. навч.посібник. К: Центр учбової літератури, 2007. 285 с.
9. Реверчук С.К. Історія страхування: підручник. К.: Знання, 2005. 213 с.
10. Страхування: теорія та практика: навчально-методичний посібник. /Внукова Н. М. та ін. Харків: Бурун Книга, 2004. 376 с.

Інформаційні ресурси

1. Про страхування/Закон України: веб-сайт. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр>
2. Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів: Закон України. : веб-сайт. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1961-15>
3. Офіційний сайт Верховної ради: веб-сайт. URL: www.zakon.rada.gov.ua .
4. Офіційний сайт Державної служби статистики України: веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Портал страховиків: веб-сайт. URL: www.ins-club.com.
6. Рейтинг страхових компаній: веб-сайт. URL: www.insurancetop.com.
7. Статистичні показники з міжнародного страхування: веб-сайт. URL: http://www.mtsbu.ua/ua/for_insurers/110507/